

VERZEKERINGS- EN AAN- SPRAKELIJKHEIDSRECHT

Mw. mr. M. Keijzer-de Korver, Stadermann
Luiten Advocaten, Rotterdam

Ongeval zweefstoel.

Primaire dekkingsomschrijving.

*Betekenis redelijkheid en billijkheid
bij ontbreken causaal verband tussen
schending verplichtingen door
verzekerde jegens verzekeraar en
schade (HR 9 juni 2006, NJ 2006, 326).*

Feiten

Een tandemvlucht met een valschermszweefstoel, dat met behulp van een liersysteem is opgetrokken, eindigt met het neerstorten van het toestel. Daarbij lopen zowel de piloot als de tandepassagier letsel op. De passagier dagvaardt de piloot en de lierman tot schadevergoeding.

De piloot is lid van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart (KNVvL), die een aansprakelijkheidsverzekering heeft afgesloten ten behoeve van haar leden. De piloot dagvaardt de betrokken verzekeraar in vrijwaring en vordert dat deze wordt veroordeeld tot betaling van datgene waartoe hij in de hoofdzaak mocht worden veroordeeld.

De verzekeraar verweert zich met een beroep op een tweetal clausules in de door hem met de KNVvL gesloten verzekeringsovereenkomst. Het betreft:

'Clausule 903 - De verzekering is uitsluitend van kracht indien:

- 1. gevlogen wordt conform de regeling van de KNVvL (...);*
- 4. in Nederland wordt gevlogen conform het ter plaatse geldende stekkenreglement.*

Clausule 904 - Niet verzekerd is (...)

- c. de aansprakelijkheid voor schade als gevolg van het gebruik van het zogenaamde liersysteem. Nadrukkelijk wordt overeengekomen dat deze bepaling niet van kracht is indien men vergunning heeft voor het gebruik van een liersysteem (...).'*

De verzekeraar stelt met het oog op clausule 903 dat de piloot niet de bevoegdheid had een tandemvlucht uit te voeren, terwijl de lierman niet de bevoegdheid had de lier te bedienen. De piloot en de lierman beschikten namelijk niet over de daarvoor vereiste aantekening 'tandemvliegen', respectievelijk 'lierman' in hun brevet, zulks conform het Reglement Schermvliegen 1996 van de KNVvL.

Met het oog op clausule 904 wijst de verzekeraar op het feit dat een vergunning voor het gebruik van het liersysteem ontbrak.

Rechtbank

De Rechtbank wijst zowel de vordering in de hoofdzaak (van de passagier tegen de piloot en de lierman), als de vordering in de vrijwaringzaak (van de piloot jegens de verzekeraar) toe. De Rechtbank acht het beroep van de verzekeraar op de genoemde clausules naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar, omdat de piloot naar haar oordeel het bewijs heeft geleverd van zijn stelling dat het formeel niet voldaan hebben aan de regels en het (niet, *toevoeging MK*) hebben van een vergunning niet de (mede)oorzaak kan zijn geweest van het ongeval.

Hof

Het Hof bekrachtigt het vonnis van de Rechtbank. De piloot mocht er van uitgaan *'dat de clausules alleen in de overeenkomst zijn opgenomen, opdat [de verzekeraar] uitkering kan weigeren indien het ongeval kan zijn veroorzaakt door schending van de veiligheids- en opleidingseisen van de KNVvL of de ter plaatse geldende regels'*.

Op basis van een in de hoofdzaak uitgebracht deskundigenrapport oordeelt het Hof dat de piloot materieel over de vereiste kwaliteiten beschikte om de vlucht uit te voeren, zodat causaal verband ontbreekt tussen het niet hebben van de juiste aantekening op het brevet en het ongeval.

De deskundige had gerapporteerd dat de oorzaak van het ongeval moest worden gezocht in een samenloop van een viertal omstandigheden, waaronder het ontbreken van voldoende kennis en ervaring bij zowel

de piloot als de lierman. Indien zij daar wel over hadden beschikt, hadden zij volgens de deskundige afgezien van de vlucht op deze plaats en bij deze (weers- en andere) omstandigheden vanwege de hoge daaraan verbonden risico's. Evenwel hebben noch de piloot noch de lierman bij de feitelijke uitvoering van de vlucht handelingen verricht die het ongeval hebben veroorzaakt.

Het Hof oordeelt dat het niet zo is dat indien de piloot wel in het bezit was geweest van de vereiste aantekening in zijn brevet dat zou hebben betekend dat hij dan meer kennis en ervaring had bezeten dan hij thans had.

Hoge Raad

De Hoge Raad vernietigt het arrest van het Hof. De Hoge Raad overweegt:

'3.4.2 (...) uitgangspunt [is] dat waar een verzekeraar in de primaire omschrijving van de dekking bepaalde evenementen heeft uitgesloten een beroep op de primaire dekkingsomschrijving niet met succes kan worden afgeweerd met de stelling dat een beroep van de verzekeraar daarop naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is met als argument dat de redenen waarom de verzekeraar dit soort evenementen niet wil verzekeren zich in het concrete geval niet voordoen. Met de dekkingsomschrijving heeft de verzekeraar immers de grenzen omschreven waarbinnen hij bereid was dekking te verlenen, hetgeen hem vrijstond'.

Uit het arrest van het Hof blijkt niet dat het dit uitgangspunt in het oog heeft gehouden. Indien het Hof heeft geoordeeld dat volgens zijn uitleg van de clausules, deze niet als primaire omschrijving van de dekking kunnen gelden, behoefde dat oordeel nadere motivering. De Hoge Raad overweegt daarbij dat met name de formulering van clause 904 erop wijst dat het gaat om een primaire omschrijving van de dekking. Het feit dat in deze clause nadrukkelijk wordt overeengekomen dat de bepaling niet van kracht is, indien men vergunning heeft voor het gebruik van het liersysteem, rechtvaardigt niet de conclusie van het Hof dat de piloot die clause heeft opgevat en heeft mogen opvatten als een clause die de dek-

king doet vervallen. Het Hof heeft hetzij blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, hetzij zijn oordeel niet toereikend gemotiveerd. De Hoge Raad verwijst het geding naar een ander Hof ter verdere behandeling en beslissing.

Commentaar

Rechtbank en Hof hebben hun beslissing gebaseerd op het arrest van de *Hoge Raad* 27 oktober 2000, NJ 2001, 120 (*Bicak/Aegon*). In die zaak was sprake van een brandverzekering ten behoeve van een horecagelegenheid, waarin de volgende clause was opgenomen:

'Verzekeringnemer is verplicht het navolgende na te komen:

1. (...)
2. *Er mag uitsluitend gebruik worden gemaakt van metalen afvallemmers (...), voorzien van goed sluitende deksels of van vlamdovende afvalbakken. (...). Het niet nakomen van bovengenoemde bepalingen heeft verlies van het recht op schadevergoeding tot gevolg'.*

De verzekeringnemer had in strijd met dit polisvoorschrift gebruikgemaakt van plastic afvalbakken zonder deksel. Wanneer brand uitbreekt (naar wordt aangenomen) in de meterkast, weigert de verzekeraar uitkering met een beroep op het betreffende vervalbeding. De Hoge Raad overweegt:

'3.3....dat zich gevallen kunnen voordoen waarin een beroep op de clause in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar moet worden geacht. Daarbij kan worden gedacht aan het geval waarin onvoldoende verband bestaat tussen het niet naleven van de in de clause omschreven verplichtingen en het risico zoals zich dit heeft verwezenlijkt (vgl. HR 19 mei 1995, NJ 1995, 498). Hiervan zal (...) sprake kunnen zijn, indien de verzekerde stelt en zo nodig bewijst dat het niet toepassen van de voorgeschreven voorzieningen niet de oorzaak of de medeoorzaak kan zijn geweest van de brand en evenmin ervan dat de brand zich heeft kunnen uitbreiden'.

Rechtbank en Hof hebben zich evenwel onvoldoende rekenschap gegeven van het verschil tussen voornoemde clause in de brandverzekering en de clauses in de door de KNVvL afgesloten aansprakelijkheidsverzekering. In het arrest Bicak/Aegon was sprake van een garantie-/vervalbeding, terwijl volgens de Hoge Raad in elk geval clause 904 veeleer is geformuleerd als een primaire dekkingsomschrijving. Bij een garantie-/vervalbeding kan het ontbreken van causaal verband tussen het niet naleven van de voorgeschreven voorziening en het voorval ertoe leiden dat een beroep op het betreffende beding naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar moet worden geacht. Een beroep op een primaire dekkingsomschrijving kan, aldus de Hoge Raad, daarentegen niet worden afgeweerd met de stelling dat dit naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, wanneer de redenen waarom de verzekeraar dit soort evenementen niet wil verzekeren zich in concreto niet voordoen.

Het Hof had overwogen dat er - qua gevolgen - weinig verschil is tussen een garantiebeding en een primaire dekkingsomschrijving en bovendien dat het *'bij de uitleg van de clause (903 of 904?, toevoeging MK) niet alleen aan[komt] op de betekenis die [de verzekeraar] aan de clause hecht, maar ook aan de omstandigheid dat [de piloot] die clause klaarblijkelijk heeft opgevat als een clause die de dekking doet vervallen en haar ook zo heeft mogen opvatten (...)'*.

De Hoge Raad wijst erop dat het Hof bij de uitleg van de clauses 903 en 904 onvoldoende acht heeft geslagen op de formulering van de bepalingen (waarmee de Hoge Raad het belang van een taalkundige uitleg onderstreept) en voorts dat het Hof onvoldoende duidelijk heeft gemaakt of het alleen het oog heeft gehad op clause 903 of ook op clause 904.

Na verwijzing zal het Hof - gelet op het arrest van de Hoge Raad - alsnog moeten bepalen of de betreffende clauses inderdaad een primaire dekkingsomschrijving bevatten. Die vaststelling is dan van belang

voor de consequenties van het ontbreken van causaal verband (tussen het niet hebben van de vereiste aantekeningen in het brevet en de oorzaak van het ongeval) voor het al dan niet naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid (on)aanvaardbaar zijn van het beroep van de verzekeraar op de betreffende clauses. Hoewel de Hoge Raad enigszins in het midden heeft gelaten of clause 903 aldus moet worden uitgelegd, heeft hij aangegeven dat *met name* de formulering van clause 904 wijst op een primaire dekkingsomschrijving.

Ik meen echter dat bij clause 904 de kwalificatie wel of geen primaire dekkingsomschrijving er in feite niet toe doet. In de clause zelf wordt immers causaal verband geëist tussen de schade en het gebruik van het liersysteem. In dat verband voorziet ik een probleem voor de verzekeraar die naar mijn mening de omstandigheden die het beroep op deze clause rechtvaardigen dient te stellen en bij betwisting te bewijzen. Uit het rapport van de deskundige volgt niet zonder meer dat sprake is van het in deze clause vereiste causaal verband. Marginale ervaring van de lierman ten aanzien van bijzondere situaties is slechts één van meerdere omstandigheden die het ongeval heeft veroorzaakt. Wellicht kan uitkomst bieden de constatering van de deskundige dat indien de lierman en/of de piloot over voldoende kennis en ervaring hadden beschikt, zij zouden hebben afgezien van de vlucht, waarbij gebruik werd gemaakt van het liersysteem. Het valt in elk geval te bezien of de verzekeraar het vereiste causaal verband wel zal kunnen aantonen.

Mocht de verzekeraar daar niet in slagen, dan zal de uitleg van clause 903 van doorslaggevend belang worden voor de afloop van de procedure. De piloot zal betogen dat deze clause moet worden uitgelegd als een garantie (te weten vliegen conform de regeling van de KNVvL en de ter plaatse geldende reglementen), die de dekking doet vervallen wanneer de betreffende garantie niet is nagekomen. Indien het Hof dit na verwijzing zou aannemen, kan het ontbreken van causaal verband tussen het niet naleven van de garantie en het ontstaan van het ongeval blijkens het

arrest Bicak/Aegon in de weg staan aan het beroep van de verzekeraar op deze polisbepaling.

De verzekeraar zal naar mijn mening echter met succes moeten kunnen betogen dat hij juist (ook) met clause 903 de grenzen heeft omschreven, waarbinnen hij bereid was dekking te verlenen. De formulering van de clause ('*De verzekering is slechts van kracht indien...*') duidt daar mijns inziens op en in zoverre verbaast het mij dat de Hoge Raad in zijn arrest niet heeft overwogen dat met name de formulering van clause 903 wijst op een primaire omschrijving van de dekking. Uitgaande van mijn opvatting dat clause 903 een primaire dekkingsomschrijving omvat, zou het argument dat geen causaal verband bestaat tussen het niet voldaan hebben aan de voorwaarden en het ongeval in principe moeten worden verworpen. Dat zou dan weer kunnen betekenen dat het Hof alsnog de vordering van de piloot in de vrijwaring-procedure op grond van clause 903 dient af te wijzen. Het wachten is op het arrest van het Hof.

HOOFDARTIKEL

FISCAAL RECHT

Mw. mr. T. Perie, NautaDutilh, Rotterdam

Voorgestelde wijzigingen in de Nederlandse belastingwetten naar aanleiding van de nota 'Werken aan winst'

Gastauteur: mr. L.J. Rijnhout, NautaDutilh, Rotterdam

1. Introductie

De voornaamste reden voor een objectieve herziening van de Nederlandse belastingwetten is om deze aantrekkelijker te maken voor binnenlandse en buitenlandse bedrijven. De ontwikkelingen op Europees niveau maken het bovendien noodzakelijk dat de belastingwetten worden aangepast.

Op 24 mei 2006 werd het wetsvoorstel Wijziging van belastingwetten ter realisering van de doelstelling uit de nota 'Werken aan winst' naar de Tweede Kamer gestuurd.

Voormalig staatssecretaris van Financiën Joop Wijn was de drijvende kracht achter het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel bevat voornamelijk wijzigingen in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en is inmiddels aangenomen door de Tweede Kamer. De verwachting is dat de wijzigingen per 1 januari 2007 in werking zullen treden.

Overzicht van de wijzigingen

De voorstellen van wijziging betreffen:

- verlaging van het vennootschaps- en dividendbelastingtarief;
- aanpassing van de deelnemingsvrijstelling;
- introductie optionele rentebox;
- nieuwe belastingbepalingen voor bepaalde intellectuele eigendomsrechten;
- herziening van de bepalingen die de renteaftrek beheersen;
- aanpassing van de bepalingen betreffende de afschrijving op gebouwen en aanwending van verliezen.

Dit artikel zal de hoofdpunten uit het wetsvoorstel bespreken die van belang zijn voor de internationale economie en gaat bijvoorbeeld niet in op de voorgestelde 10% MKB-winstvrijstelling. Voor bepaalde onderdelen van het wetsvoorstel zal een korte vergelijking worden gemaakt met het belastingsysteem van een ander land dat een soortgelijk systeem hanteert.

2. Verlaging van belastingtarieven

Vennootschapsbelasting

De verlaging van het tarief in de vennootschapsbelasting naar 25,5% is een verlaging van ongeveer 4%. Het huidige tarief bedraagt 25,5% voor een belastbaar bedrag tot en met € 22.689 en daarboven 29,6%. Voorgesteld is een eerste schijf van 20% en een tweede van 23,5% (respectievelijk tot en met € 25.000 en € 35.000). Het tarief van 25,5% zal van toepassing zijn op een belastbaar bedrag vanaf € 60.000.

Zelfs na verlaging van het tarief zal Nederland niet tot een van de laagsten behoren. Zo staat bijvoorbeeld Ierland bekend om zijn lage tarief van 12,5% voor handelswinsten. Enkele nieuwe EU-lidstaten hebben ook tarieven die aanzienlijk lager zijn dan 25,5%. Nederland zal voor wat betreft het